

Akademia og akademiet

Ordet *akademia* brukes gjerne som betegnelse på den akademiske verden. Hva er egentlig forskjellen på *akademia* og *akademiet*?

I Tidsskriftet nr. 7/2014 hadde Ragnar Stien en artikkel om Ardis Storm-Mathisen (1912–2000), den kvinnelige nevrologen som fikk underkjent sin doktoravhandling og som kan ha blitt forbigått ved flere ansettelser (1). Artikkelen hadde tittelen *Kvinner i akademia – en trussel mot menn?* Da vi i redaksjonen skulle omtale artikkelen i spalten Les mer om valgte vi å skrive: Var hun en trussel for menn i akademiet? Tanken var at *akademia* kunne erstattes med den mer «norske» og «folkelige» formen *akademiet* – på samme måte som man snakker om *i vitenskapen*, *i kunsten* og *i politikken*.

Opprinnelse og bruk

Ordet akademi har sin opprinnelse i det klassiske Grekenland. Platon underviste sine elever i en lund som het Akademeia, like nord for Aten. Gjennom latin ble etter hvert *academia* en vanlig brukt betegnelse på vitenskapelige og kunstneriske institusjoner i hele Europa (2, 3).

I våre dager har akademi ifølge ordbøkene to betydninger: For det første som en betegnelse på høyere undervisningsinstitusjoner, f.eks. et kunstakademi. Dette er i samsvar med den opprinnelige betydningen. For det andre brukes ordet om foreninger for forskere eller kunstnere, slik som Det Norske Videnskaps-Akademi. Dette er nok den mest utbredte betydningen i dag (4).

På engelsk er ordet *academia* i flere tiår brukt som en betegnelse på det man kan kalle den akademiske verden. Den norske varianten *akademia* var lite brukt helt frem til 1990-årene (5). I tekstarkivet Retriever er det færre enn fem treff per år frem til midten av 1990-årene, men fra 1996 kom ordet stadig oftere i bruk – med rundt 100 treff i 2001, over 500 treff i 2003 og over 2 000 treff per år etter 2009. Tilsvarende utvikling har man sett i Danmark, der ordet er kjent siden 1996 (6).

På norsk regnes *akademia* som et nyord (5) og er definert som en betegnelse på «den akademiske verden, universitets- og (høyskole)miljøene» (7). Men ordet er ikke oppført i Bokmålsordboka, Nynorskordboka eller Tanums store rettskrivningsordbok. Derimot står det i Store norske ordbok, Store norske leksikon og Aftenpostens rettskrivningsordliste. Ordet er etablert med egen uttale – med trykk på i-en.

Akademia. Foto: © Svein Grønvold / NN / Samfoto

I ordbøkene er det ingen tegn til at *akademiet* kan brukes synonymt med *akademia*. Vi henvendte oss derfor til Språkrådet for å få deres vurdering. Heller ikke der var det støtte å få. Selv om det er vanskelig å finne tegn til denne type betydningsutvidelser ved søk i vanlig brukte ordbuskilder, har rådet «lite tro på at ordet kan være særlig mye brukt slik du skriver dere har gjort i tidsskriftet deres», skriver seniorrådgiver Marit Hovdenak i Språkrådet til oss i en e-post.

Vi vil i fremtiden holde oss til *akademia* som den korrekte betegnelsen for «den akademiske verden». Ordet er kommet for å bli – det gir en rekke treff både på Tidsskriftets og Språkrådets nettsider. Det er nok bare et tidsspørsmål før det kommer på plass i ordbøkene.

Erlend Hem
erlend.hem@medisin.uio.no
Petter Gjersvik
Tidsskriftet

Erlend Hem (f. 1970) er dr.med. og tidligere assisterende sjefredaktør i Tidsskriftet.

Petter Gjersvik (f. 1952) er dr.med., medisinsk redaktør i Tidsskriftet og førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo.

Litteratur

1. Stien R. Kvinner i akademia – en trussel mot menn? Tidsskr Nor Legeforen 2014; 134: 736–8.
2. akademi. I: Rosbach JH. Etymologi for alle. Oslo: Pax, 2009: 10.
3. de Caprona Y. Norsk etymologisk ordbok: tematisk ordnet. Oslo: Kagge, 2013: 963.
4. Amundsen L, Skoie H. [6.11.2013]. Akademi. I: Store norske leksikon. <https://snl.no/akademi> [10.4.2014].
5. Akademia, akademia. I: Guttu T, Wangenstein B, red. Nyord i norsk. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2012: 18.
6. akademia. I: Den danske ordbog. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=akademia&tab=for> [10.4.2014].
7. akademia. I: Guttu T, red. Norsk ordbok. <http://ordnett.no/search?search=akademia> [10.4.2014].

Mottatt 5.10. 2014, første revisjon innsendt 19.12. 2014, godkjent 28.1. 2015. Redaktør: Marit Skaar Fjellhaug.